

rej naši pisavi neogibno potrebna? Ozrimo se v staro slovenščino! Ta ima le malo malo imen, skrojjenih od gori omenjenega deležnika; kar sem jih pa doslej našel, rabi jim iz večine črka v mesto *l*, n. pr. da v'c', dator (Mikl. Lex. 152) itd. — Po tem takem pisava: bravec, volivec itd. ne more biti napačna, ker se opira na staro slovenščino. Če bi se hteli pa vendar noveje pisave poprijeti, ali nam ne bo tudi pisati: delalec, delalen, poslušalec, pelec, pilec itd. (saj so te besede enako skrojene, kakor gori omenjene) namesto sploh navadnih: delavec, delaven, poslušavec, pevec, pivec? — Kaka zmešnjava utegne nastati, če se ne ustanovi gotovo pravilo za pisavo tacih besedi! Pisati zdaj *l* zdaj *v*, to nikamor prav ne kaže. Ostanimo torej raji pri starem!^a

U. Ostaniva torej tudi midva raji pri starem!

Podučno berilo za mladost.

VIII.

S v e t.

Vse, kar vidimo: nebo s solncem, z mescem, z zvezdami in pa zemlja z vsemi stvarmi, se imenuje svet. Ves ta veličastni svet je ustvaril Bog, in je nam ljudem dal zemljo, da na nji prebivamo, dokler tukaj živimo. Prav je, da se tedaj tudi učimo svet spoznavati, ter občudovati božjo vsegaogočnost in dobroto. — Ako pogledamo v stanici skozi okno, vidimo le nekoliko sveta; ako pa gremo na prosto polje ali na kako goro, vidimo daleč okoli; ne vidimo samo svojega stanovanja, ampak tudi vso okolico okoli stanovanja, in vidi se nam, da nam nebo zapira daljni vid, t. j., da ne moremo dalje viditi. Daljava, ki jo na okroglem vidimo, se imenuje obok ali obzor. V tem oboku razločujemo štiri kraje. Kraj, kjer solnce (21. marca in 23. sept.) vshaja, se imenuje jutro ali vshod; kraj, kjer solnce (tudi ta dneva) zahaja, se imenuje večer ali zahod; kraj, kjer je solnce opoldne, je poldne ali jug; poldnevu nasprotna stran pa je polnoč ali sever. Zemlja je velika krogla, ki plava v neizmernem nebnum prostoru tako, kakor brezštevilo drugih nebnum teles. Akoravno pa zemlja plava v zraku, se kar nič ne zgubi z nje; kar je na nji, je nekako privezano k nji, in povsod vidijo ljudje nebo nad seboj, zemljo pa pod seboj. Učeni možje so zmerili zemljo v 360 koscev

(gradov); in vsaki teh koscev meri 15 milj, tedaj meri zemlja na okrogu 5400 milj. Ako bi kak človek mogel noč in dan brez počitka teči, bi prišel še le eno leto okoli zemlje. Zemlja ne visi mirno v zraku, ampak se vedno pomiče in sicer vsaki dan enkrat okoli same sebe in zraven pa na leto enkrat okoli solnca. Zavoljo tega, ker se zemlja pomiče okoli sebe, se dela na nji dan in noč, in zavoljo tega, ker se pomiče okoli solnca, se umerjajo štirje letni časi. Kako se dela dan in noč, se lahko razume. Zemlja dobiva svitlobo in gorkoto od solnca. Tista stran kake krogle, ki je k svitlobi obrnjena, je svitla, — druga stran pa je v senci. Tako je tudi na zemlji. Tista stran zemlje, ki je obrnjena k solncu, ima svitlobo ali dan, druga stran pa ima senco ali noč. Pot, po kateri gre in se suče zemlja, je 121 milijonov in 500.000 milj dolga; tedaj se lahko misli, kako neizrečeno hitro mora zemlja leteti, da preletí to pot eno leto. — Notranjsčina zemlje, to je, kakošna je zemlja znotraj, nam ni znana; nje poveršje pa nam je že večidel znano, ter vemo, da je suha zemlja povsod obdana z vodo, in da je zemlje dobre tri četerti pod vodo, ena četert pa je suha. Na suhi zemlji so hribje, gore, snežniki in ognjene gore. Ognjene gore gorijo znotraj in včasi strašen ogenj, perhavko in druge ognjene reči iz sebe mečejo ali bljujejo. Take gore imajo v sebi več vnetljivih reči, ki znotraj goré ali se topé. Ognjene gore so večidel blizo morja. — Vsa voda po zemlji izvira iz studencev iz zemlje. Več studencev vkup stori potok, več potokov stori reko. Jezero je več vode vkup, ki jo okrog in okrog obsega suha zemlja. Morje je neizmerna, široka voda, in je okoli vse zemlje. Dno v morji je ravno tako, kakor suho poveršje zemlje. Suhi kraji ali otoki, ki so sim ter tje po morji, so verhovi morskih hribov in gorá. — Vsa zemlja se razdeluje v pet velikih delov, ki so: Evropa, Azija, Afrika, Amerika in Avstralija. Evropa, Azija in Afrika so že od nekdanj znani deli zemlje in se imenujejo vkup stari svet. Amerika in Avstralija pa ste bile še le pozneje znane, zato jim pravimo novi svet.

Šolska roba.

Iz številstva. (Odgovor na nalogo v predzadnjem l.) Kmet razdeli prostor po poprečini (diagonali) v dva enaka trivogla in postavi na enega hišo, drugega pa obdela za vert; tako sta hiša in vert 80 čevljev dolga in 40 čevljev široka.